

Remiss av Ds 2025:26 Administrativa sanktioner i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen A2025-01088

Krokoms kommuns yttrande

Krokoms kommun vill framföra att införandet av administrativa sanktionsavgifter på statlig nivå riskerar att medföra betydande negativa konsekvenser för såväl enskilda som för kommunsektorn. För individer som redan befinner sig i en ekonomiskt utsatt situation kan sanktioner ytterligare försvaga privatekonomin och snabbt leda till behov av ekonomiskt bistånd. Detta innebär en påtaglig risk att kostnader och ansvar för konsekvenserna av statliga beslut i praktiken förskjuts till kommunerna, utan att kommunerna har möjlighet att påverka själva besluten. Denna möjliga kostnadsförskjutning behöver enligt Krokoms kommun analyseras djupare för att ge kommunerna tydlig vägledning i hur de föreslagna förändringarna ska hanteras. Om en sådan kostnadsförskjutning uppstår behöver kommunerna kompenseras fullt ut genom tillskjutna statliga medel, så att kommunal ekonomi och verksamhet inte urholkas.

Kommunen noterar även att förslaget kan försvåra individers väg mot egenförsörjning. Arbetsmarknadspolitiska insatser vilar i hög grad på tillit, motivationsarbete och individuellt stöd från myndigheter och kommunala aktörer. Ett sanktionssystem riskerar att skapa oro och rädsla för att göra fel, vilket kan minska öppenheten i kontakten med handläggare och försvåra den förtroendefulla samverkan som krävs för att insatserna ska lyckas. I praktiken kan detta leda till att individer avstår från kontakt eller inte vågar delta fullt ut i åtgärder som annars hade kunnat stödja vägen mot arbete och egen försörjning.

Samtidigt delar kommunen bedömningen att förslaget innebär ett tydligare regelverk och stärker individens möjlighet att överklaga återkravsbeslut från Arbetsförmedlingen, vilket är positivt ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Denna fördel måste dock vägas mot en målkonflikt i förhållande till den nya socialtjänstlagen (2025:400), som betonar tillgänglighet, förebyggande arbete, jämlikhet och delaktighet. Promemorian utgår i högre grad från individen som mottagare av ekonomisk ersättning där regelavvikelser möts med sanktioner, medan socialtjänstlagen bygger på stöd, tillit och långsiktighet. Detta skapar en spänning mellan statens föreslagna styrning och kommunernas lagstadgade arbetssätt.

Krokoms kommun ser särskilt stora risker med att sanktionsavgifterna föreslås bygga på strikt ansvar. Ett sådant system kan drabba individer även när avsikt saknas, och riskerar därför att slå oproportionerligt mot personer med språksvårigheter, kognitiva nedsättningar, psykisk ohälsa eller komplexa livssituationer. För dessa grupper ökar risken för oavsiktliga regelöverträdelser och därmed orättvisa beslut, vilket står i strid med ambitionen om en jämlik och jämställd socialtjänst. Därtill kan ett strikt och svåröverskådligt sanktionssystem underminera den tillit som är avgörande för socialtjänstens arbete enligt den nya lagstiftningen.

Mot denna bakgrund betonar Krokoms kommun behovet av tydlig nationell vägledning om förslaget genomförs. Detta gäller särskilt frågor om informationsöverföring, ansvarsfördelning, hantering av konsekvenser för försörjningsstödet samt samordning mellan statliga och kommunala aktörer. Utan sådan vägledning ökar risken för rättsosäkerhet och lokala skillnader i tillämpningen. Kommunen framhåller avslutningsvis att ambitionen att skapa tydligare regelverk och minska felaktiga utbetalningar är positiv, men att detta måste balanseras mot konsekvenserna för utsatta individer, kommunal verksamhet och den nya socialtjänstlagens intentioner. I sin nuvarande utformning bedömer Krokoms kommun att förslaget innebär betydande risker för både individ och kommunal verksamhet och att en fördjupad analys ur kommunalt perspektiv är nödvändig innan ett genomförande kan bli aktuellt.

Krokoms kommun anser därför att förslaget i sin nuvarande form inte bör genomföras utan en betydligt djupare analys av konsekvenserna för utsatta individer och kommunal verksamhet.